

УДК 378.244:614.23:618.1/.2
DOI 10.11603/m.2414-5998.2022.4.13628

І. М. Маланчин

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3899-9166>

В. М. Мартинюк

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1108-134X>

Л. Є. Лимар

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9777-5037>

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ З ДИСЦИПЛІНИ «АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ»

I. M. Malanchyn, V. M. Martyniuk, L. Ye. Lyamar

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

ANALYSIS OF THE RESULTS STATE CERTIFICATION OF MEDICAL FACULTY GRADUATES IN “OBSTETRICS AND GYNECOLOGY” DISCIPLINE

Анотація. У статті висвітлено аналіз результатів та досвід проведення державної атестації випускників медичного факультету на кафедрі акушерства та гінекології № 1 за 2020–2022 рр. Впровадження в освітній процес симуляційного навчання є сучасним методом вдосконалення професійних компетентностей у майбутніх лікарів. Без застосування теоретичних знань, практичних та комунікативних навичок випускник не зможе правильно оцінити клінічну ситуацію, інтерпретувати результати обстеження, встановити діагноз, розробити алгоритм дій. Набування і вдосконалення практичних та комунікативних навичок, робота студентів біля ліжка вагітної, роділлі, гінекологічної пацієнтки – необхідна умова підвищення ефективності та якості навчального процесу на нашій кафедрі, а також елемент підготовки майбутнього випускника до здачі об’єктивного структурованого клінічного іспиту. Пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 та введення військового стану вимагали особливих умов для навчального процесу, а також пошуку нових форм проведення державної атестації випускників. Цей виклик прийняв і Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України.

Для перевірки засвоєння студентами теоретичних та практичних знань викладачі кафедри створили завдання, які моделювали окрему клінічну ситуацію, що включала скарги й анамнез, дані лабораторних та інструментальних методів обстежень, перелік запитань до неї. Відповідь студента оцінювалася згідно з алгоритмом, який прописаний у чек-листі. Випускний іспит проводився за допомогою онлайн-платформ. Перелік практичних навичок та питань, алгоритми виконання завдань завчасно були розміщені в системі “Moodle” на кафедральній сторінці. Результати складання державної атестації випускників безпосередньо залежали від форми навчання, а також від умов проведення – в час пандемії чи військового стану.

Ключові слова: дистанційне навчання; об’єктивний структурований клінічний іспит; компетентності; пандемія.

Abstract. The article describes analysis of the results state certification of medical faculty graduates at the department “Obstetrics and gynecology No. 1” from 2020–2022 years. The introduction of simulation training into the educational process is a modern method of improving the professional competencies of future doctors. Without the application of theoretical knowledge, practical and communication skills, the graduate will not be able to correctly assess the clinical situation, interpret the results of the examination, make a diagnosis, and develop an algorithm of actions.

Improvement of practical and communication skills, work of students at the “bedside” of a pregnant women or gynecological patient – a necessary condition for increasing the efficiency and quality of the educational process at our department, as well as an element of preparing the future graduate for passing an objective structured clinical exam. The pandemic of the COVID-19 coronavirus infection and the introduction of martial law required special conditions for the educational process, as well as the search for new forms of state certification of graduates.

In order to check students assimilation of theoretical and practical knowledge, the teachers of the department created tasks that modeled a separate clinical situation, which included complaints and history, data of laboratory and instrumental examination methods, and a list of questions for it. The student’s answer was evaluated according to the algorithm prescribed in the checklist. The final exam was conducted using online platforms. The list of practical skills and questions, algorithms for completing tasks were posted in “Moodle”. The results of the state certification of graduates directly depended on the form of education, a pandemic or martial law.

Key words: distance learning; objective structured clinical exam; competence; pandemic.

© І. М. Маланчин, В. М. Мартинюк, Л. Є. Лимар

Вступ. Пандемія, спричинена поширенням вірусу SARS-CoV-2, змінила не лише пріоритети медичної допомоги у світі, але й внесла кардинальні правки формату освітнього процесу. В Україні, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 р. № 406 «Про організаційні заходи для запобігання поширенню вірусу COVID-19» та офіційного листа № 1/9176 від 25 березня 2020 р. «Щодо особливостей організації освітнього процесу під час карантину», заклади освіти також були тимчасово закриті, а навчальний рік було завершено в дистанційному режимі [2, 5].

Події, які сьогодні склалися в Україні, диктують нові вимоги й завдання до викладання дисциплін у закладах вищої освіти. Міністерство освіти і науки України проводить інтенсивну роботу з пошуку шляхів виходу із кризової ситуації, створення зручного для студентів формату набуття знань та персоніфікованого спілкування в online режимі. У цьому нам на допомогу приходять численні освітні онлайн-платформи, використання яких дозволяє перейняти досвід в іноземних колег та організувати максимально інформативний, інтерактивний та результативний навчальний процес [1]. Сьогодні вивчення предмета «Акушерство та гінекологія» доводиться адаптовувати до віртуального навчання, яке в нашому університеті відбувалося в дистанційному режимі за допомогою програми Microsoft Teams. Microsoft Teams – центр для командної роботи в Office 365, який інтегрує користувачів, вміст і засоби, необхідні команді для ефективнішої роботи [2, 4].

Для того щоб лікар був успішним у своїй професійній діяльності, необхідно мати не лише теоретичні знання, але й великий практичний досвід. Саме об'єктивний структурований клінічний іспит (ОСКИ) є одним із достовірних елементів оцінки практичних та комунікативних навичок майбутніх лікарів. Результати складання державної атестації випускників безпосередньо залежать від форми навчання, а також від умов проведення – в час пандемії чи військового стану [3].

Мета статті – проаналізувати результати атестації випускників на медичному факультеті з дисципліни «Акушерство та гінекологія» за 2020–2022 рр.

Теоретична частина. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. № 334, основною формою атестації здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст», ступеня вищої освіти «Магістр» за спеціальностями галузі знань 22 «Охорона здоров'я» є єдиний дер-

жавний кваліфікаційний іспит, який складається з таких компонентів, як інтегрований тестовий іспит «Крок», об'єктивний структурований практичний (клінічний) іспит, міжнародний іспит з основ медицини, іспит з англійської мови професійного спрямування [3]. Але пандемія COVID-19 та карантин внесли свої корективи в освітній процес, де вирішальної форми набуло дистанційне навчання. Це дозволило зберегти взаємодію між науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти, оскільки саме така форма навчання була найоптимальнішою та найдоступнішою для отримання знань [2, 5].

У 2019/2020 навчальному році Державна атестація випускників Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України (ТНМУ) також проходила в дистанційному режимі за допомогою програмного забезпечення Skype. Було розроблено алгоритм проведення іспитів для викладачів та студентів, а також забезпечено технічні умови. Всі учасники освітнього процесу забезпечувалися комп'ютером чи телефоном та були підключені до Інтернету. З дисципліни «Акушерство та гінекологія» викладачі кафедри створили 30 ситуаційних задач у вигляді презентації PowerPoint, де вказували основні симптоми і клінічний перебіг захворювання, анамнез, результати лабораторних та інструментальних методів обстеження. Вибір екзаменатора та екзаменаційного білета здійснювався за допомогою комп'ютерної програми, що виключало вплив людського фактора. Для ознайомлення із завданням та відповіді студенти мали 10 хв. Потрібно було виділити основні клінічні симптоми, провести оцінку результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження, встановити попередній діагноз, скласти алгоритм дії лікаря. Під час усної співбесіди екзаменатор заповнював чек-лист з еталонами відповідей та оцінював відповідь студента за бальною шкалою.

Стандартизований тестовий державний іспит «Крок 2» в 2019–2020 навчальному році з профілю «Акушерство та гінекологія» студенти склали на 77,5 %, результат був вищим порівняно з 2018–2019 н. р. (76,2 %). Серед 462 випускників на практично-орієнтованому іспиті оцінку «відмінно» отримали 54 (11,69 %) студенти, «добре» – 307 (66,45 %), «задовільно» – 101 (21,86 %). Середній бал із дисципліни дещо підвищився порівняно з минулим навчальним роком і склав 3,90, у 2018–2019 н. р. був 3,84. Також зросла якісна успішність 78,14 %, проти 74,29 % у минулому навчальному

році. Рівень практичної підготовки випускників та засвоєння ними умінь і навичок відповідав вимогам ОКХ, навчальних планів з нашої дисципліни.

В 2020–2021 навчальному році продовжувалися карантинні обмеження, зумовлені пандемією коронавірусної інфекції (COVID-19), і, відповідно, дистанційна форма навчання переважала в освітньому процесі.

Набування і вдосконалення практичних та комунікативних навичок, робота студентів біля ліжка вагітної, роділлі, гінекологічної пацієнтки – необхідна умова підвищення ефективності та якості навчального процесу на кафедрі акушерства та гінекології № 1 медичного факультету, а також елемент підготовки майбутнього випускника до здачі об'єктивного структурованого клінічного іспиту [3]. На жаль, студенти шостого курсу медичного факультету в 2020–2021 навчальному році лише дистанційно створювали віртуальну пацієнтку за темами практичних занять, а з алгоритмом виконання практичних навичок ознайомлювалися за допомогою відеоматеріалів та демонструванням в онлайн-режимі викладачем на фантомі. На кафедрі акушерства та гінекології під час практичного заняття для підготовки до тестового контролю викладачі акцентували особливу увагу на розбір задач «Крок 2».

Атестацію випускників в 2021 р. проводили очно в центрі симуляційного навчання в спеціально підготовлених та оснащених кімнатах. На веб-сторінці кафедри заздалегідь були розміщені алгоритми виконання практичних навичок, методика проведення ОСКІ та критерії оцінювання знань студентів. Ми розробили паспорти сценаріїв із метою перевірки засвоєння студентами відповідних компетентностей та володіння практичними навичками у змодельованих ситуаціях та чек-листи для оцінювання студентів.

При проведенні ОСКІ на дисципліну «Акушерство та гінекологія» було виділено дві станції, загалом їх було десять. Викладач проводив оцінювання роботи студентів за індивідуальними чек-листами, складеними на основі алгоритму дій у певній клінічній ситуації. Кожен пункт алгоритму, залежно від складності, мав свою частину бала. Максимальна оцінка за виконання завдання на наших стаціях становила 5 балів, відповідно, з предмета «Акушерство та гінекологія» студент міг отримати максимально 10 балів. Під час іспиту проводився відеозапис.

При аналізі теоретичної підготовки студентів у розрізі дисципліни «Акушерство та гінеколо-

гія» виявлено покращення результатів складання стандартизованого тестового державного іспиту «Крок 2» 82,0 % у 2021 р. порівняно з 77,5 % у 2020 р. Але, на жаль, середній бал із дисципліни знизився порівняно з минулим роком: 3,64 у 2021 р. і 3,90 у 2020 р. Серед 450 випускників на практично-орієнтованому іспиті оцінку «відмінно» отримали 36 (8,0 %) студентів, «добре» – 217 (48,22 %), «задовільно» – 197 (43,77 %). Також зменшився показник якісної успішності студентів: 56,2 % в цьому році, а в минулому році був 78,14 %. Студенти, які навчалися за державним замовленням, як і минулого року, показали кращі знання, порівняно зі студентами, які навчалися за рахунок фізичних осіб. Погіршення результатів випускників з ОСКІ ми пов'язуємо з недоліками дистанційного навчання в умовах карантину, оскільки студенти на заняттях не мали можливості досконало оволодіти практичними та комунікативними навичками, а також відпрацювати їх на фантомах, муляжах у симуляційному центрі і біля ліжка пацієнтки у відділеннях стаціонару. Покращання результатів при складанні стандартизованого тестового державного іспиту «Крок 2» з нашої дисципліни обумовлене щоденним півгодинним розв'язуванням на практичних заняттях ситуаційних задач із бази центру тестування.

На виконання наказу Міністерства охорони здоров'я України від 21 квітня 2022 р. № 667 «Про внесення змін до графіка проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр та тестових екзаменів ліцензійних інтегрованих іспитів для здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр та молодший спеціаліст галузі знань 22 «Охорона здоров'я» у 2022 році» інтегрований тестовий іспит «Крок 2» не проводився. Через введення військового стану в Україні для атестації випускників у 2022 р. використовувалася онлайн-платформа Microsoft Teams, в якій екзаменаційна комісія створювала онлайн-подію для кожного студента. З метою перевірки засвоєння студентами відповідних компетентностей та володіння навичками викладачі кафедри створили завдання, які моделювали окрему клінічну ситуацію. У призначений час студенти приєднувалися до події. Оцінювали знання та навички випускника індивідуально, при цьому всі решта студентів очікували у «фойє» події на виклик викладача. Під час проведення атестації кожному студенту на екран висвітлювалося завдання, яке обиралося за допомогою сервісу Random.org.

У сценарії була змодельована клінічна ситуація, що включала скарги та анамнез, дані лабораторних та інструментальних методів обстежень, перелік запитань до неї. Відповідь студента оцінювалася згідно з алгоритмом, який прописаний у чек-листі. Передбачені відповіді розбиті на пункти в алгоритмі, кожному пункту присвоєна певна частина бала. На кожного студента заповнювався окремий чек-лист. На відповідь майбутнього випускника було розраховано 10–13 хв. Максимальний бал, який міг він отримати за відповідь, становив 1,0. Інструктаж із правилами проведення та форматом іспиту, приклади змодельованих клінічних ситуацій із алгоритмом відповіді студента, а також перелік практичних навичок та питань, які були винесені на іспит, алгоритми виконання завдань були розміщені в системі “Moodle” на кафедральній сторінці.

Слід відмітити, що рівень теоретичних знань випускників із дисципліни «Акушерство і гінекологія» порівняно з минулим роком покращився: середній бал – 3,99 цього року і 3,64 минулого. Серед 410 студентів на практично-орієнтованому іспиті оцінку «відмінно» отримали 78 (19,02 %) осіб, «добре» – 252 (61,46 %), «задовільно» – 80 (19,51 %). Аналогічні результати спостерігалися і стосовно якісної успішності: 56,2 % (2021) і 80,48 % (2022). Рівень теоретичної підготовки в загальному відповідав рівню практичної підготовки.

Список літератури

1. Алексевич К. О. Досвід дистанційного викладання офтальмології в умовах пандемії та військового стану із використанням освітніх онлайн-ресурсів / К. О. Алексевич // Медична освіта. – 2022. – № 2. – С. 12–20.

2. Дистанційне навчання – вимушений захід чи вимога часу (на прикладі Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України)? / М. М. Корда, А. Г. Шульгай, А. І. Машталір, А. В. Чорномидз // Медична освіта. – 2021. – № 2. – С. 35–40.

3. Імплементация симуляційного навчання в об'єктивний структурований клінічний іспит для студентів

На нашу думку, покращання результатів державної атестації в 2022 р. з дисципліни «Акушерство та гінекологія» пов'язане з тим, що студенти впродовж навчального року відпрацьовували навички на практичних заняттях та в центрі симуляційного навчання. Це дало змогу повноцінно засвоїти теоретичний матеріал, відпрацювати до автоматизму практичні навички, вдосконалити комунікативні навички.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виклики для сучасної системи вищої освіти, які постали внаслідок пандемії та російської агресії проти України, вимагали пошуку нових методів навчання та шляхів їх реалізації. Для успішної підготовки до державної атестації поєднання очного та дистанційного навчання мотивувало майбутніх лікарів до пошуку нових медичних онлайн-платформ, сучасних освітніх програм, а також удосконалення комунікативних та практичних навичок у симуляційному центрі. Результати складання державної атестації випускників безпосередньо залежать від форми навчання, а також від умов проведення – в час пандемії чи військового стану. У подальших дослідженнях плануємо проаналізувати рівень знань із дисципліни «Акушерство та гінекологія» випускників залежно від обраного вибіркового блоку.

медичного факультету на кафедрі акушерства та гінекології / І. М. Маланчин, Л. М. Маланчук, В. М. Маргинюк, Л. Є. Лимар // Медична освіта. – 2019. – № 4. – С. 93–97.

4. Кравчук І. В. Впровадження дистанційних технологій навчання в медицину та систему медичної освіти / І. В. Кравчук // Зб. наук. праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика. – 2015. – № 1. – С. 615–627.

5. Перший досвід дистанційного навчання в медичних вузах України в умовах COVID-19-карантину / М. Л. Аряєв, Л. Є. Капліна, Л. І. Сеньківська, В. В. Павлова // Здоров'я дитини. – 2020. – Т. 15, № 3. – С. 195–199.

References

1. Alekseyevych, K.O. (2022). Dosvid dystantsiinoho vykladannia oftalmologii v umovakh pandemii ta viiskovogo stany iz vykorystanniam osvitynikh onlain resursiv [Experience of distance training of ophthalmology in pandemic and martial law conditions using online educational resources]. *Medychna osvita – Medical Education*, 2, 12-20 [in Ukrainian].

2. Korda, M.M., Chornomydz, A.V., Shulhai, A.H., & Mashtalir, A.I. (2021). Osoblyvosti funktsionuvannia systemy vnutrishnoho zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ternopil'skomu natsionalnomu medychnomu universyteti imeni I.Ya. Horbachevskoho MOZ Ukrainy [Features of functioning of the system of internal quality assurance of higher education at I. Horbachevsky Ternopil

National Medical University Ministry of Health of Ukraine]. *Medychna osvita – Medical Education*, 2, 35-40 [in Ukrainian].

3. Malanchyn, I.M., Malanchuk, L.M., Martyniuk, V.M., & Lymar, L.Ye. (2019). Implementaciya symuliatciinogo navchannia v ob'ektyvnyi strukturovanui klinichniy ispyt dlia studentiv medychnogo fakultetu na kafedri akusherstva ta gynecologii [Implementation of simulation training in an objective structured clinical exam for the medical faculty students at the department of obstetrics and gynecology]. *Medychna osvita – Medical Education*, 4, 93-97 [in Ukrainian].

4. Kravchuk, I.V. (2015). Vprovadzhennia dystantsiinykh tekhnologii navchannia v medytsynu ta systemu medychnoi osvity [Implementation of educational distance technologies

in medicine and medical education]. *Zbirnyk naukovykh prats spivrobotnykiv NMAPO im. P. L. Shupyka – Proceedings of scientific papers of the P.L. Shupyk NMAPO*, 24(1), 615-627. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpsnmapo_2015_24\(1\)_103](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpsnmapo_2015_24(1)_103) [in Ukrainian].

5. Ariaiev, M.L., Kaplina, L.Ye., Senkivska, L.I., Pavlova, V.V., Ariaiev, N.L., Kaplyna, L.E., & Senkovskaia, L.Y. (2020). Pershyi dosvid dystantsiinoho navchannia v medychnykh vuzakh Ukrainy v umovakh COVID-19-karantynu [First experience of distance training in medical universities of Ukraine under the COVID-19 lockdown terms]. *Zdoroviya dytyny – Child's Health*, 15(3), 195-199. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zd_2020_15_3_10 [in Ukrainian].

Отримано 08.12.22
Рекомендовано 16.12.22

Електронна адреса для листування: martynjukvm@tdmu.edu.ua